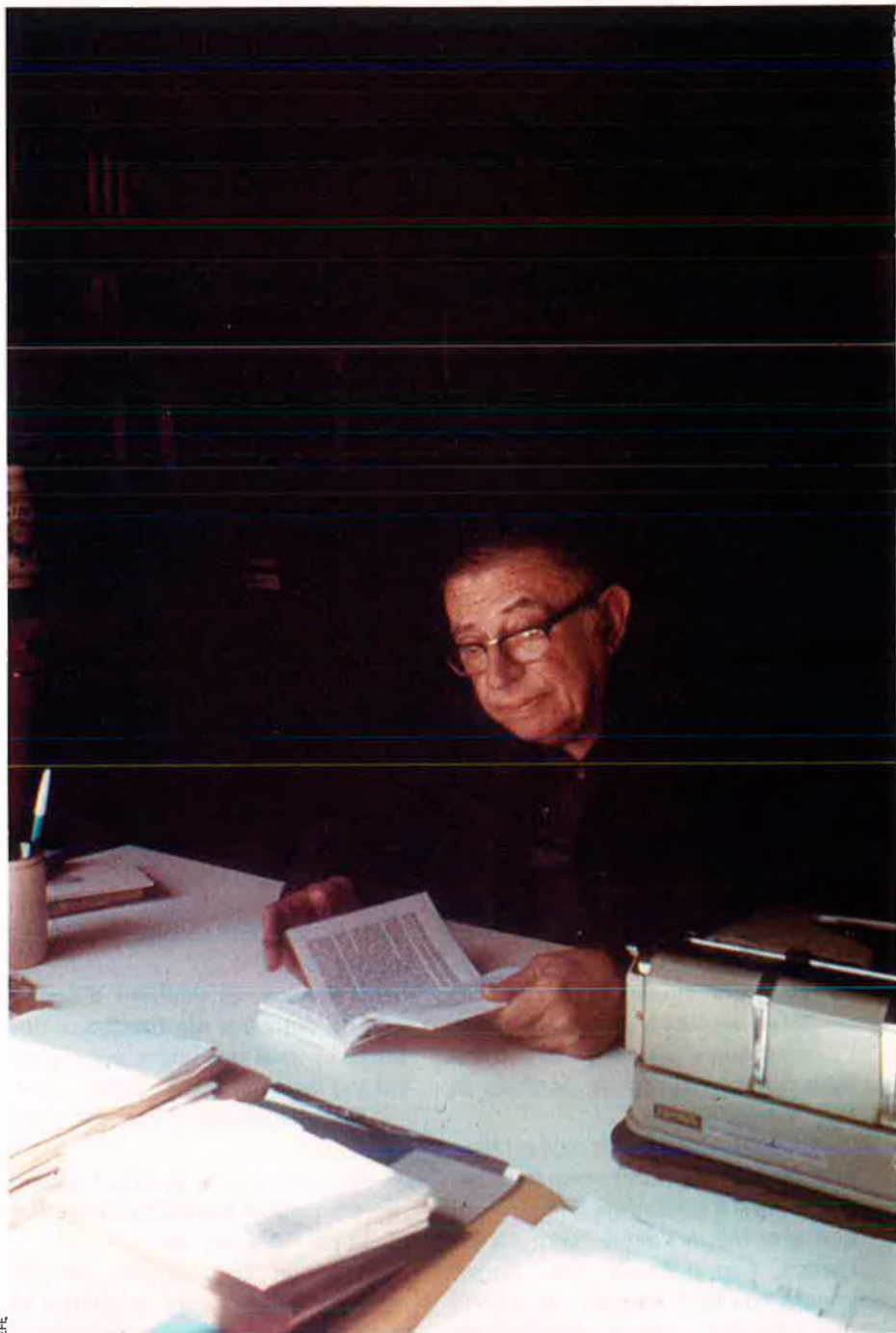

Sartre, els cent anys d'un filòsof massa cèlebre per ser ben conegut

El passat 21 de juny es complien cent anys del naixement del filòsof francès Jean-Paul Sartre. Fins a mitjan agost es pot visitar, a la Bibliothèque Nationale de France, l'exposició "Sartre".

El 19 d'abril del 1980, més de 50.000 persones acompanyen el taüt de Jean-Paul Sartre fins al cementiri de Montparnasse. La gran majoria dels que volen dir l'últim adéu al filòsof i escriptor nascut 75 anys abans són joves o molt joves, amb barba i cabells llargs. Avui, a la Bibliothèque Nationale de France (BNF), els visitants de l'exposició "Sartre", que romandrà oberta al públic fins a mitjan agost, ja no creuen que el segle XX fos "el segle de Sartre" o que ell fos, tal com ens voldria fer creure Bernard-Henri Lévy, "l'home segle", aquell que resumeix totes les aventures, entusiasmes i decepcions d'una època. Els joves que van anar a l'enterrament de Sartre eren els mateixos que van aixecar les barricades de maig del 68, els mateixos que es van deixar portar per la follia maoista, hereus de la revolució del 1789 sense caps per guillotinar. Els sartrians de veritat, és a dir, els que creien que l'existencialisme és un humanisme, els que havien acceptat viure sense déu com a prescriptor moral, amb la consciència de la mortalitat com un alliberament, els que havien debatut sobre el que comportava que l'existència precedís l'essència, no van desfilar aquell dia o, en tot cas, amb prou feines els vàiem a les fotos. En realitat, aquell dia França no enterrava

Aquell 19 d'abril els francesos tancaven en un cementiri la darrera personalitat que els permetia accedir a la universalitat

un vellet eixelebrat que, un cop cec, havia descobert l'atractiu de la dictadura de Mao i Pol Pot o que, per fi, anunciava que l'única veritat cal buscar-la a la Torah, tal com volia fer-nos creure el seu darrer secretari, Pierre Víctor, que, anys més tard i un cop passat el xarampió polític, recuperarà el seu nom de Benny Lévy per intentar aproximar Sartre al judaisme. No, aquell 19 d'abril, els francesos, com havien fet amb Victor Hugo o Zola, tancaven en un cementiri la darrera personalitat que els permetia accedir a la universalitat.

Des del 842, a Estrasburg, França és un país que ha lligat la seva existència a la de la llengua i la literatura. En aquell moment Carles el Calb i Lluís el Germànic es van repartir el somni imperial de Carlemany, van posar punt final a la hipòtesi d'una resurrecció de l'imperi romà, i ho feren en francès i en alemany o, més ben dit, en llengua vulgar, en franc i tudesc, creant a cada banda del Rin països que, tot i creure en un mateix Déu, tenien idiomes diferents.

La literatura –Pierre Lepape hi ha dedicat un excel·lent llibre titulat *Le pays de la littérature* (Le Seuil, París, 2003)– ha tingut a França un pes inimaginable des de la lògica d'*Operación triunfo* o *Cròniques marcianes*. Les classes populars franceses –no parlo dels exclosos de tot el sistema de representació, és clar–, al llarg del segle XIX, assumeixen com a pròpia la cultura d'elit. Escriure com Flaubert, com Baudelaire, pensar com Auguste Comte, inventar formes literàries com Proust o Beckett, aquest era el desig dels joves francesos fins fa ben poc. En el cas de Sartre, quan tenia deu anys i la seva mare es va casar per segona vegada, tot va estar ben clar: “Seré Spinoza i Stendhal a la vegada.” De fet, no és cap misteri que entre els seus herois de ficció i les seves reflexions filosòfiques sí que hi ha una relació estreta, que el protagonista de *La Nausée* –Antoine Roquetin, historiador, solter i angoixat davant de la manca de sentit del món– és el precedent perfecte dels problemes que es tracten a *L'Être et le Néant* cinc anys més tard, de la mateixa manera que els personatges que discuteixen a *Huis clos* (1944) i *Les Séquestrés d'Altona* (1959) tenen els dubtes i els raona-

FET05

FESTIVAL D'ESTIU DE TARRAGONA
28 DE JUNY - 12 D'AGOST

NITS AL CAMP DE MART

NITS MÀGIQUES

DIMARTS 28 DE JUNY | 22.30 h | DANSA |
Ven que te tiene | Llanto de luna | Jaleos

BALLET VÍCTOR ULLATE

Espectacle inaugural. Entrades a la venda a partir del 8 de juny

DIMECRES 13 DE JULIOL | 22 h | MÚSICA |

OBC La 5a Simfonia de Beethoven

Estrena Premi Internacional Composició Musical 'Ciutat de Tarragona' 2004,
The stained glass island I, de Paolo Boggio | Director: Enrique Diemecke

DIVENDRES 15 DE JULIOL | 22.30 h | TEATRE |

AL VOSTRE GUST De W. Shakespeare

Una de les millors comèdies de Shakespeare
Direcció: Xicu Masó | Amb Pep Tosar, Àurea Márquez, Carles Martínez,
Mia Eateve... | Espectacle inaugural del Festival Grec de Barcelona

DIJOUS 21 DE JULIOL | 22.30 h | MÚSICA. FESTIVAL KESSE |

SOWETO GOSPEL CHOIR Gran nit de gospel

DISSABTE 23 DE JULIOL | 22.30 h | MÚSICA |

GRAN CONCERT SETMANA CANTANT Budavari te deum de Zoltan Kodaly

Director: Laslo Heltay |
Amb Marta Mathéu, Mercè Obiol, Michel Terry i Àngel Odena |

DIJOUS 28 DE JULIOL | 22.30 h | TEATRE |

AQUI NO PAGA NADIE

De Dario Fo
Comèdia. Un dels grans èxits de la temporada
Direcció: Esteve Ferrer | Amb Sílvia Marsó, Esteve Ferrer... |

DISSABTE 30 DE JULIOL | 22 h | MÚSICA |

BANDA UNIÓ MUSICAL DE TARRAGONA Homenatge a Mn. Ritor

Amb les corals Al·leluia i Augusta de Tarragona, l'Esbart Santa Tecla
i la colla sardanista Tarragona Dansa |

DIVENDRES 5 D'AGOST | 22.30 h | DANSA |

BULGARIAN DREAM DANCERS The Legend

DIVENDRES 12 D'AGOST | 22.30 h | MÚSICA. FESTIVAL KESSE |

NOA & Solis String Quartet

VENDA D'ENTRADES A PARTIR DEL DIMARTS 21 DE JUNY, A LES 10 h.
PUNTS DE VENDA TAQUILLES DEL TEATRE METROPOL
| DE DIMARTS A DISSABTE | D'11 A 14 h I DE 19 A 21 h.

VENDA D'ENTRADES
ServiciCaixa
902 33 22 11
servicalxa.com

① Tel. 977 244 795
① www.ajtarragona.es

A més de l'exposició, s'han reeditat totes les seves obres i publicat llibres sobre el seu pensament

ments que es desenvolupen a *Critique de la raison dialectique* (1960). Un coetani, el filòsof de la desesperació E. M. Cioran, deia de Sartre que era “un empresari de les idees, un guanyador que només tenia un secret: la seva manca d'emoció. No li costava abordar-ho tot perquè no posava un accent personal en res”. Cioran té raó, però no sempre. *Les Mots* (1964) és un text autobiogrà-

tothom. Que s'equivoqués enfront d'Albert Camus respecte a la necessitat d'implicar-se políticament, que s'equivoqués davant de Maurice Merleau-Ponty quan discutien sobre la naturalesa del comunisme, que s'equivoqués pensant que David Rousset mentia quan denunciava els camps de concentració a l'URSS, que s'equivoqués també respecte a les revolucions

materialitzat però tothom sap que és l'única solució. Sartre va teoritzar aquest fet, el del risc de lluitar amb l'actualitat, de parlar sense la perspectiva del temps, a *Les Mains sales*, i ho va fer sempre des de la seva perspectiva: l'home té raó de revoltar-se, però no hi ha cap causa que tingui raó. Al llarg de la seva vida va creure que el comunisme, l'esquerra, el marxisme eren raons menys equivocades que les altres, però sempre es va reservar el dret a fer marxa enrere, a allunyar-se del PCF quan va aprovar la invasió de Budapest, per exemple. O de refusar el premi Nobel de literatura precisament perquè no volia ser un oracle, una institució, tenir raó —o tort— pel simple fet d'haver estat coronat per uns acadèmics sucs.

Raymond Aron, que també va néixer el 1905, i que com a historiador i sociòleg va cometre molts menys errors de càlcul i pronòstic que el seu amic Sartre, deia: “Jo sempre he estat paralytitzat per la por d'equivocar-me. Temo la imaginació, tant en el camp de la filosofia com en el de la política. És per això que sóc un analista o un crític. Els analistes i crítics són gent influent mentre són vius, però la seva obra, en la mesura que va terriblement lligada a una situació donada, desapareix més ràpidament que els que han tingut l'audàcia de la imaginació”. No cal dir que, a Sartre, Aron li reconeixia a bastament aquesta audàcia.

El recent premi Catalunya, l'etnòleg, filòsof i escriptor Claude Lévi-Strauss, no era tendre amb Sartre: “La seva és una filosofia per a modistes.” A *La pensée sauvage* li retreu que confongués “raó analítica i raó dialèctica amb error i veritat”. Per a Lévi-Strauss, la preocupació humanista, “la vanitat eurocèntrica de voler posar l'home al centre de totes les coses, com a amo i senyor del Planeta” en lloc de ser-ne una peça més d'un difícil equilibri, és un error. I ell encara ara no el perdona, perquè no ha oblidat els atacs de què fou objecte l'escola estructuralista que ell havia fundat.

A més de l'excel·lent exposició “Sartre” de la BNF, el centenari del naixement de l'últim filòsof que ha volgut crear un sistema ha estat acompanyat a França de la reedició de totes les seves obres, però també d'un gran nombre de

fic escrit amb l'elegància de Gide, i els coneixedors a fons de l'obra de Sartre, com és Michel Contat, asseguren que “els seus dos treballs intel·lectualment més inventius són *Saint Genet, comédien et martyr* (1952) i *L'idiote de la famille* (1972), que es presenten com a biografies existencials de Jean Genet i Gustave Flaubert i que romanen destinades al cercle del *happy few* que ell qüestionava”.

Sartre va ser la consciència de la seva època i això és el que avui li retreu

“pures” que venien de l'Àsia o d'Amèrica —Cuba—, que parlés tant de la llibertat i no veiés on eren les presons, que digués, en definitiva, penjaments de Raymond Aron, que s'equivoqués una altra vegada en els seus judicis polítics, en la seva pressa per intervenir sobre la realitat. Altres vegades ell va ser més lúcid que els seus contemporanis i va defensar l'Algèria independent abans que ho fessin els socialistes, o la convivència pacífica entre palestins i israelians, quan encara no s'ha

llibres sobre el personatge i sobre el seu pensament.

El catàleg de l'exposició —de 290 pàgines, 48 euros, ben il·lustrat i amb articles, entre altres, de Sirinelli, Contat, Cohen-Solal, Winock o B-H Lévy— és una referència, com ho és també l'aparició, a la col·lecció de Gallimard "La Pléiade", del *Théâtre complet*. Annie Cohen-Solal, a Gallimard també, però a la col·lecció "Decouvertes", publica *Sartre, un penseur pour le XXI siècle*, una biografia que cal posar al costat de *Sartre, l'invention de la liberté*, que té un caràcter d'àlbum i que ha estat escrita per un dels seus deixebles, Michel Contat. Un altre autor, Vincent de Coorebyter, ha pres la responsabilitat d'editar críticament articles perduts de Sartre —*La transcendence de l'ego et autres textes phénoménologiques*— o de donar a conèixer un estudi sobre l'interès filosòfic de les primeres obres de Sartre. Alfredo Gómez-Muller, a les Editions le Félin, en 230 pàgines, ens resumeix la trajectòria intel·lectual de l'autor a *Sartre, de la nausée à l'engagement*. A Verdier podeu trobar *La cérémonie de la naissance*, del molt polèmic Benny Lévy. Denis Bertholet, a l'editorial Perrin, també ha biografat Sartre, com ho ha fet Bernard Lallement en un llibre que posa en dubte tots els mèrits ciutadans del filòsof, així com la dimensió mítica i exemplar de la seva parella amb Simone de Beauvoir. *Sartre, l'improbable salaud*, com ja fa alguns anys Gilbert Joseph a *Une si douce Occupation*, el que vol demostrar-nos és que Sartre no va ser ni cap heroi ni un tipus moralment exemplar. La veritat és que ja ho sabíem.

L'heroisme no és cap obligació, fins i tot per a les persones més intel·ligents, i això encara fa més sospitosos els arguments de qui l'exigeixen a un home petit, guenyo, que des del 1923 —*Écrits de jeunesse*— fins al 1973, moment de la seva definitiva ceguesa, no va parar d'escriure novel·les, assaigs, teatre, guions de cinema, tractats d'estètica, diaris, cartes i reflexions de tota mena que no hem acabat de llegir i de les quals hem tret només una petita part del seus ensenyaments.

Octavi Martí
París

Dos quan s'aneguen

Sebastià Alzamora

Contra la lletjor

Un aplaudiment sense reserves per a la mesura que ha adoptat l'Ajuntament de Barcelona de sancionar els vianants (*guiris*, la majoria de les vegades) que circulen pel centre de la ciutat sense una vestimenta mínimament adequada. Per desgràcia, aquest civisme que amb tanta insistència pretén divulgar el consistori barceloní mitjançant unes campanyes de promoció cada vegada més risibles, sovint només és practicat per la ciutadania sota amenaça de multa o algun tipus de repressió. Els edils d'altres ciutats europees, com Viena o Florència, ja ho van entendre així fa alguns anys, de manera que, si s'han hagut d'aplicar sancions per evitar que el personal visiti el Kunsthistorisches Museum o la Galeria dei Uffizi en calça curta o amb les tetes a l'aire, doncs s'hi han aplicat i fi de la història. Pels mateixos motius obvis, cal eradicar aquesta estampa ja prototípica del turista que travessa el barri Gòtic de Barcelona borratxo i amb les dogues de greix suoroses per bandera, o que gosa entrar a Santa Maria del Mar en xanquetes i amb ulleres de sol fosforescents. Les divises que reporta el turisme no justifiquen haver de suportar qualsevol atropellament, i tant de bo els ajuntaments d'altres ciutats nostres, com València o Palma, es decideixin a seguir l'exemple dels seus homòlegs de la ciutat comtal.

Hi haurà qui consideri reaccionari el paràgraf anterior: són aquells que confonen la llibertat individual amb la impunitat per cometre qualsevol burrada sense que ningú no els pugui cridar l'atenció al respecte, o aquells que profereixen mentides i brams intoxicadors pels mitjans de comunicació en nom, paradoxalment, de la llibertat d'expressió. La llibertat, que mai no ens cansarem de dir que és allò de més important que posseïm els humans, té el perill de convertir-se molt fàcilment en la seva caricatura —i la caricatura de la llibertat sempre deriva en alguna forma de lletjor. Vivim en un món lleig perquè és un món falsament lliure, en què les bases elementals per al millorament dels individus i de la comunitat, per a l'assoliment de la plenitud vital, són contemplades com a rèmores d'un passat esfondrat, mentre se celebren totes les manifestacions de la grolleria més execrable. El resultat és que la lletjor ens assetja i ens ofega pertot arreu. Siguin benvingudes les sancions, doncs, i tot allò que s'encamini a destruir aquesta hegemonia de la lletjor. És un combat que depèn no només de les institucions, sinó de tots i cadascun: i l'estiu, temps d'exaltació de la cursileria i l'animalitat, és un magnífic moment per posar-s'hi.